

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет психології

Кафедра психології розвитку

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ ВІКТИМНОСТІ

Освітня програма Психологія

Спеціальність 053 Психологія

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 6 від 25 січня 2024 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Психологія віктимності
Освітня програма	Психологія
Спеціалізація (за наявності)	
Спеціальність	053 «ПСИХОЛОГІЯ»
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	вибіркова
Курс / семестр	IV курс / 1 сем.
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 12 год. Семінарські заняття – 18 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=118&id_cou=1253

2. Опис дисципліни

Місце навчальної дисципліни «Психологія віктимності» визначається фундаментальною роллю для майбутніх психологів знань, вмінь та навичок з організації психологічної діагностики та корекції осіб з віктимною поведінкою; важливістю здійснення заходів з питань профілактики та корекції віктимної поведінки. Дисципліна поєднує теоретичні та прикладні аспекти таких галузей знань як «Загальна психологія», «Патопсихологія», «Психодіагностика», «Вікова психологія», «Соціальна психологія» та ін.

Мета: формування у студентів знань щодо змісту та видів віктимної поведінки, психологічних чинників і психологічних особливостей поведінки жертви, корекції віктимної поведінки особистості.

Цілі: формування уявлень про психологічні та патологічні особливості особистості схильної до віктимної поведінки;

формування знань про психологію осіб з віктимною спрямованістю поведінки, про соціально-психологічні явища які провокують поведінку жертви; вдосконалення практичних навичок використання психологічних методів діагностики та корекції особистості схильної до віктимної поведінки; розвиток умінь по використанню психологічних методів прогнозування та корекції віктимної поведінки.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, мислити концептуально, системно, саногенно.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним,

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії, володіння соціально-психологічними механізмами взаєморозуміння і взаємовпливу.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні, знання юридичних та морально-етичних нормативно-регулятивних засад професійної діяльності психолога і готовність неухильно дотримуватись.

ЗК12. Здатність розуміти психологічний зміст суспільних процесів і впливати на них з позицій принципу гуманізму; ставитись з повагою до мультикультурності та різноманітності

Фахові компетентності:

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків віктимної особистості.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження віктимної поведінки.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову) особам з віктимною поведінкою.

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту населення.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технологій психологічної допомоги.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, які

мають інші культурні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Загальна характеристика віктимної поведінки	Поняття про віктимну поведінку. Історія становлення віктимології. Види та форми прояву віктимної поведінки.	Словник основних термінів, опорний концепт, презентація
2.	Соціальні та індивідуально-психологічні чинники віктимної поведінки особистості	Соціальні чинники віктимізації особистості. Механізм індивідуальної віктимної поведінки та його елементи. Класифікація детермінант віктимної поведінки	Словник основних термінів, опорний концепт, презентація або виступ
3.	Психологія жертви	Розкрити поняття «жертва», типологію жертв та загальну характеристику психологічних особливостей; сформулювати уявлення про трикутник Карпмана	Тести, словник основних термінів, опорний концепт, презентація
4.	Психологічні аспекти та наслідки впливу ситуації насильства на людину	Розкрити національні особливості насильства та види захищеності; сформулювати уявлення про поведінку жертви до, під час та після насильства	Тести, словник основних термінів, опорний концепт, презентація
5.	Психологічна діагностика особистості, схильної до віктимної поведінки	Методи психологічної діагностики віктимної поведінки; особа потерпілого та її захист	Тести, словник основних термінів, опорний концепт, презентація
6.	Психологічні умови профілактики та корекції психологічної допомоги жертвам насильства	Розкрити принципи надання психологічної допомоги, основні напрями, види та принципи профілактики віктимної поведінки особистості.	Тести, словник основних термінів, опорний концепт, презентація

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни

Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція -	-
Семінарське заняття	25
Самостійна робота	30
Тести	45
Залік	100
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу (зразок)

Види навчальної роботи										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Разом
лекції										
семінарські	5	5		5	5		5			25
Самостійна									30	30
тести			15			15		15		45
залік										100
Всього за тиждень	5	5	15	5	5	15	15	15	30	100

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
-----------------------------------	--

Матеріально-технічне забезпечення: мультимедіа, комп'ютери, використання цифрових систем управління навчанням – D-learn; використання онлайн навчального контенту – Google Meet, Cisco Webex Meetings, Zoom, Microsoft Teams, YouTube та сучасного інструменту для створення цифрового навчального контенту Microsoft PowerPoint та ін.

Рекомендована література:

Базова

1. Бондарчук О.І. Психологія девіантної поведінки. Київ: МАУП, 2006. 92 с.
2. Вакуліч Т.М. Психологія віктимної поведінки. Київ : Наук. світ, 2009. 152 с.
3. Максимова Н.Ю. Психологія адиктивної поведінки : навч. посібник. Київ : Київський у-нт, 2002. 308 с.
4. Підласий І.П., О.В. Шарапова Корекція девіантної поведінки молодших школярів :експерим. мат-ли. Черкаси: ЧДГУ, 2002. 44 с.

Додаткова

1. Говорун Т.В., Кікінеджі О.А. Гендерна психологія. Київ : Либідь, 2003.
2. Дроздов О.Ю. Проблеми агресивної поведінки особистості : навч. посіб. Сок. Чернівці : ЧДПУ ім. Т.Г. Шевченка, 2000. 156 с.
3. Козубовська І.В. Соціальна профілактика девіантної поведінки: корекція відхилень у поведінці важковиховуваних дітей у процесі професійного педагогічного спілкування. Ужгород :Патент, 1998. 195 с.
4. Психокорекційні техніки як засіб формування адекватного образу - Я і саморегуляції неповнолітніх з поведінковими девіаціями (уклад. Н.М. Апетит. Чернівці : Рута, 2000. 41 с.
5. Туляков В. Віктимологія (соціальні та кримінологічні проблеми). Одеса: Юрид. літ., 2000. 336 с.

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра психології розвитку (каб. 518), вул. Шевченка, 57, факультет психології, kpr@pnu.edu.ua https://kpr.pnu.edu.ua/
Розробник силабусу	Опанасюк Ірина Василівна
Викладач (і)	Опанасюк Ірина Василівна
Контактна інформація викладача	iryna.opanasiuk@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	<u>Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»</u> <u>Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».</u> <u>Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».</u> <u>Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ “Прикарпатський</u>
--------------------------	--

	<u>національний університет імені Василя Стефаника</u>". <u>Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника"</u>. <u>Лист МОН України "До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності"</u>.
Пропуски занять (відпрацювання)	Згідно з <u>«Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ "Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника"»</u> (введено в дію наказом ректора від 26 листопада 2020 р. № 799; із внесеними змінами наказом від 6 квітня 2021 р. № 212), до підсумкового контрольного випробування допускаються студенти, що прослухали лекційний курс, взяли участь у практичних заняттях, виконали всі письмові завдання (тестування, завдання для самостійної роботи тощо) та написали контрольну (модульну) роботу. У разі відсутності студента з поважних причин при написанні контрольної (модульної) роботи йому надається можливість виконати цей вид роботи. При неявці студента у зазначений термін без поважних причин кількість балів з модуля дорівнює «0» (нуль). Допускається, як виняток, з дозволу завідувача кафедри одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з курсу (відпрацювання пропущених занять, перескладання змістових модулів, виконання індивідуальних занять тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі. Підсумковий контроль знань здійснюється на останньому практичному занятті. Залік передбачає підсумкове оцінювання (у стобальній шкалі) й визначається як сума оцінок за поточний контроль знань та результатів складання змістового модуля.
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Виконання завдання пізніше встановленого терміну знижується на один бал
Невідповідна поведінка під час заняття	Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку закладу вищої освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» <u>«Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих</u>

	закладів освіти» - покликання: https://nmv.pnu.edu.ua .
Додаткові бали	Додаткові бали присуджуються: за участь у науково-дослідній роботі (підготовка публікацій і виступ на конференції – максимально 5 балів), волонтерську діяльність (5 балів).
Неформальна освіта	Неформальна освіта вітається і заохочується додатковими балами. Рекомендовані платформи: Coursera, Prometheus, участь у конференціях та семінарах. Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019) - https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/

Викладач - кандидат психологічних наук, асистент кафедри психології розвитку **Опанасюк Ірина Василівна**